

**КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД – УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ
ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ
ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

© Шаповалова Н. П., 2016
<http://orcid.org/0000-0002-0229-3893>

У статті визначено зовнішні і внутрішні фактори впливу на підготовку фахівців економічного профілю на сучасному етапі розвитку суспільства. Розглянуто базові поняття компетентісного підходу. Зроблено акцент на важливості розкриття особистісного потенціалу студентів під час застосування компетентісного підходу у навчанні.

Виявлено професійно значущі якості, які необхідно формувати у студентів напрямів підготовки Фінанси і кредит і Управління персоналом, їх відмінності і залежність цих якостей від природного потенціалу студентів.

Намічено подальші шляхи підвищення якості підготовки майбутніх фахівців економічного профілю, які полягають в застосуванні диференціації і індивідуалізації навчання на базі розкриття особистісного потенціалу студентів і підборі та впровадженні відповідних форм і методів навчання.

Ключові слова: економічна освіта, компетентісний підхід, професійно значущі якості, особистісний потенціал студента.

Шаповалова Н. П. Компетентностный подход - условие повышения качества профессиональной подготовки будущих специалистов экономического профиля в современных условиях

В статье определены внешние и внутренние факторы, которые влияют на подготовку специалистов экономического профиля на современном этапе развития общества. Рассмотрены базовые понятия компетентностного подхода. Сделан акцент на важности раскрытия личностного потенциала студентов во время применения компетентностного подхода в обучении.

Выявлены профессионально значимые качества, которые необходимо формировать у студентов направлений подготовки Финансы и кредит и Управление персоналом, их различия и зависимость этих качеств от природного потенциала студентов.

Намечены дальнейшие пути повышения качества подготовки будущих специалистов экономического профиля, заключающиеся в применении дифференциации и индивидуализации обучения на базе раскрытия личностного потенциала студентов и подборе и внедрении соответствующих форм и методов обучения.

Ключевые слова: экономическое образование, компетентностный подход, профессионально значимые качества, личностный потенциал студента.

Harovalova N. P. Competence approach as a condition for improving quality of professional training of future specialists in economics in modern conditions.

The author defines the internal and external factors that affect the training of specialists in economics at the present stage of development of society. She considers the basic concepts of competence approach and emphasizes the importance of unlocking students' personal potential in terms of application of the competency approach in training.

It has been found that the professions of future specialists in economics can be divided into two types: "Man - Man" and "Man - Sign System." According to this, an assumption is made about the differences between students' basic skills, necessary for the formation of professionally important qualities for each group of professions.

The professionally significant qualities, necessary for the students of "Finance and Credit" and "Human Resources" specialisms, their differences, and dependence of these qualities on the natural potential of the students are identified.

The further ways of improving the quality of training of future specialists in economics are outlined: use of differentiation and individualization in training on the basis of the unlocking of students' personal potential as well as selection and implementation of appropriate forms and methods of teaching.

Key words: economic education, competence approach, professionally significant qualities, student's personal potential

Постановка проблеми. Головне завдання економічної освіти – формувати активних економічних суб'єктів (індивідів, здатних на мікрорівні впливати на економічні процеси, і на макрорівні – адекватно оцінювати дії держави), а не тільки пасивних споживачів і виробників продукції [4]. Тому економічна освіта повинна, крім надання знань, умінь і навичок, формувати такі економічну культуру, економічне мислення, економічний досвід особистості, які б допомагали їй адаптуватися до швидкозмінних умов існування, а також дозволяли б впливати на створення сучасного суспільства з високими стандартами життя.

Якщо економічна культура, на думку низки авторів [2], – це відображення в свідомості людей стану економічного життя, сукупність засвоєних економічних знань та вмінь, набутий соціально-економічний досвід суспільства, слід відзначити, що світоглядні зміни суспільства призводять до зміни парадигми економічної культури. З поступовим руйнуванням менталітету «радянської людини», що ґрунтувався на ідеї патронату держави, більшість

населення починає усвідомлювати, що кожна людина має сама домагатися успіхів, а держава та уряд повинні лише гарантувати і захищати їх права і свободи. Особливо помітні зміни відбуваються в мисленні та поведінці молоді, що дає надію на підвищення рівня економічної культури суспільства в майбутньому [1], і в цьому провідна роль належить економічній освіті.

Вважаємо за необхідне відмітити, що на сучасний стан економічної освіти в нашій країні впливає низка факторів, які умовно можна поділити на зовнішні і внутрішні. До зовнішніх факторів можна віднести:

- формування інформаційного суспільства, де відбувається перехід від суспільства товарної економіки до інтелектуально-творчого, в якому ключовими стають сфери виробництва знань та послуг, в тому числі й нових економічних знань, а традиційна матеріально-грошова форма власності поступається інтелектуальній формі;

- глобалізацію економічних та фінансових зв'язків у світі, що призводить до необхідності стандартизації у веденні економічної документації та розрахунках;

- велика швидкість накопичування нових знань, що вимагає своєчасного їх засвоєння, осмислення та застосування на практиці.

Внутрішні фактори, які впливають на розвиток економічної освіти і підготовку майбутніх фахівців економічного профілю в нашій країні:

- політична і економічна кризи в суспільстві, що призводять до необхідності їх подолання з застосуванням новітніх економічних знань та світового досвіду розвинутих країн;

- структурні зміни в національній економіці потребують підготовки працівників для малих і середніх підприємств недержавної форми власності здатних працювати в умовах конкурентного середовища [4];

- недосконалість національного юридично-правового забезпечення та податкового законодавства і, як наслідок, тінізація економіки країни, що зумовлює велику різницю між ідеальним і реальним у викладанні економіки – як повинно бути, і як є насправді;

- розрив зв'язків з минулим і одночасно з тим, намагання інтегруватися в європейський економічний простір, що призводить до необхідності вивчення світового досвіду підготовки фахівців економічного профілю;

- патерналізм мислення, який залишився ще з радянських часів у деяких викладачів, та необхідність формування у нового покоління студентів нових ціннісно-світоглядних настанов, притаманних ринковій економіці;

- зростання попиту з боку роботодавців на висококваліфікованих фахівців економічного профілю, які здатні до самостійного, якісного, вчасного виконання завдань, до пошуку і аналізу необхідної інформації, до співпраці у процесі вирішення проблем, до прийняття рішень в умовах невизначеності, до самовдосконалення і саморозвитку тощо [7].

Всі ці обставини підштовхують до пошуку нових підходів до якісної підготовки майбутніх фахівців економічного профілю, яких так потребує суспільство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях науковців висвітлено різні аспекти підготовки фахівців економічного профілю. Так методологічні засади економічної освіти розкрито в працях В. Євтушевського, І. Каленюк, А. Колоди, А. Павленка, О. Падалки, проблеми розробки змісту вищої економічної освіти розглядали В. Бобров, Є. Калицький, В. Стрельников, методичним аспектам викладання економіки присвятили свої роботи О. Аксьонова, І. Балягіна, М. Богорад, Г. Ковальчук, К. Ковальова, В. Ковальов, розробку теоретичних і практичних засад формування професійної компетентності фахівців економічного профілю здійснено у працях Л. Дибкової, І. Демури, М. Голованя, О. Олефір, І. Полещук, В. Пономаренка І. Ромашенко та ін. Однак проблемам підвищення якості професійної підготовки економістів на сучасному етапі приділялося недостатньо уваги.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є аналіз або визначення шляхів підвищення якості підготовки майбутніх фахівців економічного профілю на базі компетентного підходу та розкритті особистісного потенціалу студентів.

Виклад основного матеріалу статті. Аналіз наукових досліджень свідчить про те, що останнім часом в економічній освіті намітилася стійка тенденція до застосування компетентного підходу, суть якого полягає в переході від засвоєння інформації до формування якостей особистості, необхідних для професійної діяльності, тобто в «зміщенні акценту з накопичування нормативно визначених знань, умінь, навичок», до формування

здатності практично діяти, застосовувати особистісний досвід успішних дій у ситуаціях фахової діяльності та соціальної практики [6, с. 61].

На теперішній час сформувався понятійний апарат компетентісного підходу, основними поняттями якого є «компетенції», «компетентність», «професійна компетентність», «професійно значущі якості».

Поняття «компетенція» трактується більшістю сучасних авторів як задана норма, вимога до підготовки фахівця: сукупності знань, способів діяльності, якостей особистості.

Компетентність є результатом набуття компетенцій, це той самий набутий шляхом навчання та виховання досвід особистості, а саме досвід розвитку особистісного потенціалу, який потім виявляє себе у діяльності. Важливим стає не фактична наявність у індивіда знань, умінь, та навичок, а здатність застосовувати їх у подальшому житті та навчанні.

Отже, компетентісний підхід не заперечує значення знань, але акцентує увагу на здатності використовувати набуті знання. Поєднання знань і досвіду є підґрунтям для виникнення в свідомості особистості узагальненого способу діяльності.

Більш вузьке поняття «професійна компетентність» трактується вченими як здатність фахівця успішно виконувати свої функціональні обов'язки, що передбачає наявність у нього професійного досвіду та певних професійно значущих якостей особистості. Щодо випускника вишу, його професійний досвід є досить обмеженим, а набуття та примноження такого досвіду базується як на певних підходах та технологіях, що були застосовані у навчально-виховному процесі, так і зумовлене тим особистісним потенціалом, який несе у собі кожен індивід.

Професійно значущі якості – це індивідуальні ознаки особистості, які виступають факторами формування певної професійної компетенції [8].

Вивчення та аналіз наукової літератури і власна викладацька діяльність дозволяє нам розглядати практичне втілення компетентісного підходу як взаємодію трьох основних складових: можливостей навчально-виховного процесу (його форм, методів, засобів), вимог реального сектору економіки та особистісного потенціалу студента. Констатуємо, що вченими віддається перевага дослідженню перших двох компонентів. Третя складова, сам студент з його вродженими можливостями та набутим раніше суб'єктивним досвідом,

залишається у тіні. Це підтверджується і тим фактом, що на вивчення загальних та спеціальних дисциплін у виші йде лєвова доля часу, а на вивчення власної особистості, власних потреб і мотивів, здібностей і схильностей студента часу майже не залишається. Але ж кожній компетенції у тому сенсі, у якому її трактують вчені, повинні відповідати не тільки знання, уміння й набутий досвід, але й особистісний потенціал студента, як підґрунтя для всього вищезазначеного.

Під особистісним потенціалом будемо розуміти складне інтегроване поняття, що включає вроджені (генетичні) особливості людини (темперамент, гендерні особливості, психологічний тип особистості, загальні та спеціальні здібності, особистісні якості, потреби нижчого рівня, мотиви) і набутий досвід (знання, навички, уміння, звички, професійно значущі якості, потреби вищого рівня, мотиви, світогляд). Якщо умови оточуючого середовища сприятливі, то відбувається розкриття і розвиток особистісного потенціалу, потенційне стає актуальним, за несприятливих умов спостерігається його згортання [9].

Таким чином розгортається така послідовність: як база – особистісний потенціал студента, його розкриття й активізація; далі – формування досвіду діяльності та професійно значущих якостей на засадах компетентісного підходу з застосуванням відповідних форм і методів навчання, і, як результат цього процесу – компетентний фахівець певного напрямку діяльності.

У 2015 згідно з наказом МОНУ № 1151 від 06 листопада відбулися зміни у переліку галузей знань та відповідних до них напрямках підготовки. Так, низка напрямів підготовки, які відносилися до галузі знань Економіка та підприємництво були віднесені до галузі знань Соціальні та поведінкові науки (напрями підготовки Економіка та Міжнародні економічні відносини), а частину – до галузі знань Управління та адміністрування (напрями підготовки Менеджмент; Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Маркетинг; Фінанси, банківська справа та страхування; Облік і оподаткування; Публічне управління та адміністрування тощо). Такий умовний поділ припускає різні вимоги до майбутніх фахівців економічного профілю.

Той факт, що напрям підготовки «Економіка» було віднесено до галузі знань «Соціальні та поведінкові науки», до якої також відносяться такі спеціальності як соціологія, політологія, психологія, пояснюється тим, що найголовнішим в економічній науці є вивчення саме поведінки людини в процесі господарського життя, створення, розподілу та споживання матеріальних благ,

діяльності, пов'язаної з досягненням певного рівня добробуту, реакції на стимули до праці тощо. В такому контексті особистість виступає як економічно активна людина, якій одночасно доводиться виконувати ролі різних економічних суб'єктів: виробника й споживача, співвласника і найманого працівника, керівника і підлеглого, покупця й продавця, як члена первинної економічної ланки в суспільстві (родини), як члена виробничого колективу, як громадянина держави, котра бере активну участь в міжнародному економічному обміні [5]. Викладання економіки під кутом зору багатьох економічних суб'єктів надає можливість сформулювати особистість, яка маючи економічні знання, може коригувати свої дії відповідно до існуючих ринкових законів.

Віднесення економіки до поведінкових наук на перший погляд мусить долучати до її вивчення осіб з гуманітарним складом мислення, але багато хто з авторів вважає, що економіка більше відноситься до точних наук, тому потребує відбору абітурієнтів з математичним, логічним способом мислення і відповідними здібностями [7].

На наш погляд, достатньо широкий перелік економічних спеціальностей дозволяє говорити про те, що в галузі економіки потрібні фахівці з різними здібностями і можливостями, як гуманітарії, так і люди з логічним способом мислення. Це підтверджується дослідженнями, викладеними у монографії В. Пономаренка. Так на статистичному матеріалі ХНЕУ було побудовано статистично якісну чотирифакторну регресійну модель залежності успішності навчання студентів в університеті від: рівня IQ студента; кількості балів у сертифікатах ЗНО з математики; кількості балів у сертифікатах ЗНО з української мови та літератури; середнього бала атестата про повну загальну середню освіту. Дослідження виявило, що бали сертифікатів з математики найбільше впливають на успішність навчання в університеті студентів факультету Обліку і аудиту, менше всього – студентів факультету Менеджменту та маркетингу. На факультеті Економіки і права визначився як не впливовий показник – бали сертифікатів з математики, але великий вплив на успішність навчання в університеті мав показник – бали сертифікатів з української мови і літератури. На факультеті Економічної інформатики не впливовим виявився показник – бали сертифікатів з української мови і літератури [7]. На нашу думку, спеціалісти в галузі обліку і аудиту та економічної інформатики потребують більш поглибленої математичної

підготовки, що обумовлено їхньою майбутньою професійною діяльністю і необхідністю мати діло більше з символічною числовою інформацією. Майбутні ж фахівці з економіки та права і маркетингологи будуть працювати також з символічної інформацією, але іншою, здебільше лінгвістичною, словесною, тому на їхню успішність у навчанні більш вплинули бали сертифікатів з української мови і літератури. Загалом річ, ймовірно, може йти про два типи мислення: гуманітарне й технічне, за домінуванням якого абітурієнти віддавали перевагу тому чи іншому напрямку підготовки.

Подальший аналіз напрямів підготовки економістів засвідчив, що професії майбутніх фахівців з економіки умовно можна поділити на два типи за Є. Клімовим [3]: «Людина – Людина» та «Людина – Знакова система».

З точки зору компетентісного підходу, загальна структура професійної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю визначається вимогами Освітньо-кваліфікаційних характеристик (ОКХ), на основі яких створюються освітньо-професійні програми (ОПП). В ОПП відображається не тільки перелік навчальних предметів, але й результати опанування програм у вигляді знань, умінь, навичок.

Нами було поставлене завдання визначити професійно значущі якості, які повинні бути сформовані у майбутніх фахівців економічного профілю у результаті навчання на засадах компетентісного підходу.

З метою конкретизації професійно значущих якостей для певних напрямів підготовки, як приклад, було розглянуто вимоги ОКХ, які саме і визначають основні трудові функції, типові завдання діяльності й професійні компетенції бакалавра за напрямом підготовки Фінанси і кредит (з 2015 року – Фінанси, банківська справа та страхування) та бакалавра за напрямом підготовки Управління персоналом та економіка праці (з 2015 року віднесено до напрямку підготовки Менеджмент).

У переліку можливих первинних посад для бакалаврів з Фінансів і кредиту (відповідно до Національного класифікатора України «Класифікатор професій ДК 003:2010», затвердженим наказом Держспоживстандарту України від 28.07.2010 N 327) запропоновані такі професійні назви робіт (посади), які здатний виконувати такий фахівець: брокер, дилер, маклер біржовий, фахівець з біржових операцій, фахівець з ведення реєстру власників іменних цінних паперів, фахівець з депозитарної діяльності, фахівець з корпоративного

управління, фахівець з управління активами, фахівець з фінансово-економічної безпеки, агент страховий, страхувальник, оцінювач (експертна оцінка майна), інспектор з організації інкасації та перевезення цінностей, інспектор кредитний, інспектор обмінного пункту, інспектор торговельний, асистент бухгалтера-експерта, бухгалтер, касир-експерт, інспектор, інспектор ревізор, ревізор, інспектор митний, державний податковий інспектор, ревізор-інспектор податковий, інспектор цін, інспектор державний, інспектор з експорту. Більшість з цих посад потребують від майбутніх фахівців роботи зі знаковим (числовим) матеріалом і відносяться до типу «Людина – Знакова система».

Відповідно до первинних посад, які може обіймати випускник вищого навчального закладу, бакалавр з Фінансів і кредиту повинен виконувати функції: організаційну, обліково-аналітичну, планову, контрольну і технологічну. Далі на основі вимог до бакалавру з Фінансів і кредиту нами було виокремлено ключові професійні вміння такого бакалавру та відповідні професійно важливі якості, необхідні для надбання та виконання цих умінь. Базою ж для формування професійно значущих якостей можуть слугувати природні здібності (особистісні якості, як частина природного потенціалу) студента (див. табл. 1).

Таблиця 1

**Відповідність професійно важливих якостей вимогам до бакалавра
напрямку підготовки «Фінанси і кредит»**

Основні професійні вміння бакалавру з Фінансів і кредиту (за ОКХ)	Природний потенціал студента	Професійно значущі якості бакалавра з фінансів і кредиту
<ul style="list-style-type: none"> • підбирати конкретні засоби та інструменти для належного керування оборотними активами підприємства; • визначати оптимальні способи та напрями інвестиційної діяльності підприємства; • організувати фінансові відносини за загрози банкрутства; • проводити санацію фінансів підприємств – складати бухгалтерську й оперативну звітність; • визначати способи підвищення платоспроможності підприємства; • визначати собівартість продукції та способи її зниження; • планувати прибуток і рентабельність; • вести розрахунково-касове обслуговування розпорядників бюджетних коштів; • проводити фінансові операції з нерухомістю; 	<ul style="list-style-type: none"> • хороша оперативна і механічна пам'ять; • здатність до тривалої концентрації уваги на знаковому матеріалі; • здатність до дій; • зосередженість; • точність сприйняття інформації; • здатність до логічного мислення; • дослідницькі здібності; • посидючість; 	<ul style="list-style-type: none"> • здатність використовувати математичні, загальноекономічні, фінансові знання; • здатність до обліку, систематизації, алгоритмізації, аналізу інформації; • здатність бачити, що стоїть за умовними знаками; • здатність прогнозувати ситуацію на основі аналізу інформації; • здатність приймати оптимальні рішення;

<ul style="list-style-type: none"> • професійно працювати із сучасною комп'ютерною технікою, використовувати у фінансовій роботі відповідні комп'ютерні програмні продукти; • володіти різноманітними практичними навичками щодо комп'ютерного збирання й опрацювання інформації. 	<ul style="list-style-type: none"> • інтровертованість; • реалізм; • прагматизм 	<ul style="list-style-type: none"> • здатність розв'язувати складні завдання на практиці
---	--	---

Бакалаври з Управління персоналом та економіки праці здатні виконувати організаційно-управлінську та інформаційно-аналітичну роботу на таких первинних посадах: завідувач бюро перепусток, менеджер (управитель) із пенсійного недержавного страхування, економіст-демограф, економіст-статистик, економіст з праці, інженер з нормування праці, інженер з організації праці, інженер з організації та нормування праці, інженер з підготовки кадрів, профконсультант, фахівець з аналізу ринку праці, фахівець з питань зайнятості (хетхандер), фахівець з профорієнтації, професіонал з розвитку персоналу, економіст з планування, організатор соціально-побутового обслуговування, технік з нормування праці, технік з планування, технік з праці, хронометражист, адміністративний помічник, інспектор з кадрів, фахівець з найму робочої сили, організатор персоналу, організатор діловодства (державні установи), організатор діловодства (види економічної діяльності), помічник керівника підприємства (установи, організації). Переважна більшість з цих посад потребують від майбутніх фахівців уміння працювати з людьми і відносяться до типу «Людина – Людина», і лише частину можна віднести до типу «Людина – Знакова система».

Аналіз вимог до бакалавру з Управління персоналу та економіки праці (тепер – Менеджменту) також дозволив нам виокремити ключові професійні вміння такого бакалавру та відповідні професійно важливі якості, необхідні для надбання та виконання цих вмінь (див. табл. 2).

Як бачимо, основні професійно значущі якості для тих і інших бакалаврів значно відрізняються і потребують від майбутніх фахівців дещо різних особистісних якостей, закладених у їх природному потенціалі. Так, наприклад, для зосередженої роботи зі знаковим матеріалом майбутнім фахівцям з Фінансів і кредиту бажано мати інтровертовану установку психіки, для роботи з людьми фахівцям з Управління персоналом навпаки природно бути екстравертами, що не призведе тих і інших до виснаження та так званого «вигорання» у процесі виконання своїх службових обов'язків.

**Відповідність професійно значущих якостей вимогам до бакалавра
напрямку підготовки «Управління персоналом та економіка праці»**

Основні професійні вміння бакалавру з управління персоналом та економіки праці (за ОКХ)	Природний потенціал студента	Професійно значущі якості бакалавра з фінансів і кредиту
<ul style="list-style-type: none"> • найбільш ефективно використовувати засоби управління трудовими ресурсами; націлювати співробітників на високопродуктивну працю; • застосовувати сучасні, найбільш ефективні методи підбору, навчання та розміщення трудових ресурсів з урахуванням потреб підприємства; • обирати організаційні форми управління трудовими ресурсами, які дозволяють знизити комерційний ризик; • знаходити раціональний обсяг наявності трудових ресурсів підприємства (організації), необхідних для виробничих можливостей; • встановлювати зв'язок всіх функцій з управління трудовими ресурсами з фінансовими результатами підприємства; організувати оперативне керівництво трудовими ресурсами підприємства (організації); • використовувати методи визначення потреби у трудових ресурсах; використовувати наукові методи у вивченні ринку праці; • застосовувати методи вивчення та оцінки ринку праці регіону; • розробляти та реалізовувати плани управління трудовими ресурсами, оцінюючи реальні його можливості, вивчаючи перспективи й залучати до цієї роботи висококваліфікованих спеціалістів; • своєчасно оцінювати обсяги потреб у трудових ресурсах в умовах ринкової конкуренції з одночасним обліком реальних витрат та застосуванням різноманітних методів стимулювання 	<ul style="list-style-type: none"> • хороша оперативна і зорова пам'ять; • здатність швидко перемикає увагу; • комунікабельність; • емпатія; • організаційні здібності; • інтуїція; • екстравертованість; • доброзичливість; • такт, дипломатичність; • потреба працювати в групі 	<ul style="list-style-type: none"> • здатність використовувати на практиці загальноекономічні знання, знання з менеджменту, соціології, психології, економічної етики т.ін.; • здатність виконувати організаційно-управлінську та інформаційно-аналітичну роботу; • здатність до співпрацювання; • здатність висловлювати думки; • здатність брати на себе ризик і відповідальність; • здатність організовувати інших людей; • здатність переконувати

Якщо фінансистам від природи повинні бути притаманні такі якості як здатність до тривалої концентрації уваги на знаковому матеріалі, зосередженість, точність сприйняття інформації, здатність до логічного мислення, посидючість, бо в майбутньому лєвова доля їх уваги буде прикута до роботи зі знаковою інформацією, то майбутнім управлінцям бажано бути комунікабельними, здатними швидко перемикаати увагу, мати організаційні здібності, бути дипломатичними, тактичними, мати потребу працювати в групі, так як цих якостей потребує робота з людьми. Наявність таких різних базових природних умов для досягнення успішності у тому чи іншому виду діяльності потребують по-перше, виявлення та розкриття особистісного потенціалу студентів, по-друге застосування диференціації та індивідуалізації навчання з урахуванням цього природного потенціалу.

Таким чином, вважаємо, що формування компетентних фахівців в галузі економіки потребує від викладачів перебудови не тільки змісту і форми навчального процесу, а також пильної уваги до особистості студента, до його внутрішнього потенціалу, всебічне розгортання якого створить умови для професійного зростання майбутніх фахівців.

Висновки і перспективи подальших досліджень: проведений аналіз та дослідження дозволили дійти висновку про те, що якість підготовки фахівців економічного профілю підвищиться, якщо на етапі навчання буде застосовано компетентнісний підхід з подальшою диференціацією і індивідуалізацією навчального процесу на базі розкриття особистісного потенціалу студентів. Наступні дослідження полягають у пошуках відповідних до природного потенціалу студентів форм і методів навчання.

Література

1. Аксьонова О. В. Методика викладання економіки: Навч. Посібник / О. В. Аксьонова. – К.: КНЕУ, 1998. – 280 с.
2. Балягіна І. А. Методика викладання економіки: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / І. А. Балягіна, М. А. Богорад, Г. О. Ковальчук. – К.: КНЕУ, 2003. – 341 с.
3. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения. – Навч. посібник./ Е.А. Климов. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 426 с.

4. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті / Г. О. Ковальчук. – К.: КНЕУ, 2003. – 298 с.
5. Ковальова К. І. Методика викладання економіки в школі. Навч. посібник. / К. І. Ковальова, В. В. Ковальов. – К.: Видавництво Ліра-К., 2012. – 184 с.
6. Компетентісний піхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики/ під заг. ред.. О. В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.
7. Пономаренко В. С. Проблеми підготовки компетентних економістів та менеджерів в Україні: монографія / В. С. Пономаренко. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2012.– 327 с.
8. Столярук Х. С. Критерії формування набору компетенцій фахівця у сфері управління персоналом / Х. С. Столярук Х. С. // Соціально-трудоі відносини: теорія та практика : зб. наук. праць / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана" ; голова редкол. А. М. Колот. – 2012. – № 1(3). – С. 153–159
9. Шаповалова Н. П. Розкриття особистісного потенціалу студентів економічного профілю як передумова їх професійного зростання / Н. П. Шаповалова // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології : зб. наук. пр./ Херсон. нац. техніч. ун-т ; голов. ред. В. Г. Бутенко. – Херсон, 2015. – №1(12). – С. 66 –71.